

## **Rolul incipitului si al finalului intr-un roman studiat - Ion Liviu Rebreanu**

### Introducere

Liviu Rebreanu este un prozator interbelic, creator al romanului realist obiectiv prin aparitia, in 1920, a romanului *Ion*; alaturi de Camil Petrescu si Hortensia Papadat-Bengescu, G. Calinescu il considera un initiator al romanului modern, pe langa *Ion* remarcandu-se si alte capodopere ale romancierului precum *Padurea spanzuratilor* (1922) sau *Rascoala* (1932).

### Importanta operei *Ion*:

*Ion* reprezinta un moment crucial in evolutia romanului, deoarece este un pas inainte in procesul de obiectivare a prozei romanesti la inceputul secolului al XX-lea. Rebreanu suprima excesele moralizatoare ale prozei ardelenesti si tenta idealizatoare a romanelor samanatoriste. Astfel, prin *Ion* apare in literatura noastra primul roman realist obiectiv, a carui tema o constituie drama taranului insetat de pamant, proiectata pe fundalul vietii unui sat ardelenesc, inainte de izbucnirea Primului Razboi Mondial. Scris la persoana a treia, avand un narator omniprezent, omniscient, caruia ii corespund o perspectiva narativa auctoriala si o viziune naratologica "din spate", *Ion* corespunde esteticii realiste si prin caracterul de fresca a mediului rural ardelenesc, in prezentarea caruia alterneaza capitolele ce prezinta viata intelectualilor cu cele care prezinta viata familiilor de tarani.

Conflictul este de esenta sociala, confruntarea dintre *Ion* si Vasile Baciuc avand la baza dorinta de parvenire a protagonistului si ca miza pamantul, entitate care in lumea satului confera individului un statut important in ochii celorlalti. Desi geneza o constituie fapte reale, continutul romanului cuprinde evenimente fictive, relatate pe principiul mimesisului, in maniera veridica, astfel incat sa se refaca iluzia vietii reale.

Nu in ultimul rand, crearea unor personaje ce intruchipeaza exponenti ai unor categorii sociale precum taranul insetat de pamant sau intelectualul persecutat de autoritati, produse ale mediului social in care traiesc, reprezinta o trasatura individualizatoare a esteticii realiste.

Prezentarea elementelor de structura alese, ilustrarea conceptelor incipit-final

La nivel structural, Rebreanu isi creeaza operele ca un veritabil arhitect. Romanele sale sunt corpuri sferoide, intre incipit si final putand fi identificata o relatie de simetrie. In *Ion*, capitolul initial si cel final poarta titluri care isi corespund: *Inceputul-Sfarsitul*, dupa cum si *Rascoala* incepe cu *Rasaritul* si se incheie cu *Apusul*.

Incipitul este formula de inceput a unei opere care are valoare de anticipare sau se retine pentru evolutia ulterioara a firului epic. In romanul realist, incipitul renunta la conventii precum cea a manuscrisului gasit sau cea a confesiunii unui personaj ce se regaseau, de exemplu, in literatura

## Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari  
<http://referatenoi.ro>

---

franceza a secolului al XVIII-lea, preferandu-se fixarea coordonatelor spatio-temporale si prezentarea personajelor. In Ion, incipitul cuprinde descrierea unui suprapersonaj: drumul care conduce catre universul fictional al cartii, catre satul Pripas. Tehnica detaliului sporeste veridicitatea descrierii, din care nu lipsesc toponime, unele reale (Somes, Cluj, Pasul Bargaului), altele ireale (Rapele-Dracului, Cismeaua-Mortului), avand rezonante ce prefigureaza evolutia faptelor.

Prin procedeul restrangerii perspectivei, naratorul focalizeaza la intrarea in sat o cruce cu aspect deplorabil, "mancata de ploi si de cari", ceea ce prefigureaza instrainarea de sacralitate a locuitorilor satului. Urmeaza descrierea caselor, dintre care se insista asupra celor a lui Ion Glanetasul si a invatatorului Herdelea, personaje principale ce vor anticipa si cele doua planuri narative ale cartii. Specific realismului, trasaturi definitorii ale personajelor pot fi extrase din descrierea spatiilor locuite: casa lui Ion este saracacioasa, dar prin spaturile gardului se vad peretii proaspat varuiti, caci Ion este un taran sarac, dar ambitios si harnic, iar casa lui Herdelea are niste ferestre care privesc "dojenitoare si cercetatoare spre inima satului", invatatorul fiind o autoritate morala in lumea satului.

Fiind duminica, "satul pare mort", lumea fiind adunata in ograda Todosiei, vaduva lui Maxim Oprea, la hora. Descrierea acestui moment esential din viata rurala are multiple roluri in roman. In primul rand, reprezinta o scena care contribuie la realizarea caracterului monografic al romanului, fiind o pagina etnografica din care nu lipsesc detaliile legate de vestimentatia, atitudinile si miscarile celor ce "bat somesana" pe muzica viorii lui Briceag. Aglomerarea verbelor la timpul prezent ("bat Somesana", "poalele fetelor se bolbocesc", "colbul de pe jos se invaltoreste"), preponderenta imaginilor motrice si auditive ("topaie, se invartesc, isi ciocnesc zgomotos calcaiele") sporesc dinamismul scenei.

In al doilea rand, scena are rolul unui pretext narativ prin care sunt reunite toate personajele la un loc, grupate pe categorii sociale: alaturi de dansatori stau fetele neinvitate, ce-si ascund suferinta, mamele care isi admira odraslele, copiii jucausi, barbatii ce discuta politica si probleme obstesti, intelectualii, reprezentati de primar sau de fostul invatator. Nu in ultimul rand, hora reprezinta si scena in care se declanseaza conflictul principal al operei: Ion si Ana "bat somesana", apoi Ilie, prieten cu George, ii vede retrasi, ceea ce da nastere furiei si reactiilor dispretuitoare ale lui Vasile Baci. Numindu-l pe Ion "talhar, hot, fleandura, nimeni, sarantoc", Vasile Baci starneste orgoliul protagonistului de a intra in randul celor pretuiti pentru pamanturile avute.

Astfel, incipitul romanului Ion fixeaza nu numai coordonatele spatiale si temporale (mediul rural ardelenesc la inceputul secolului al XX-lea), ci cuprinde si prezentarea personajelor. Simetric, finalul va prezenta lumea satului adunata, tot intr-o zi de duminica, la un alt eveniment esential al comunitatii, sfintirea noii biserici cladite de preotul Belciug. Finalul nu coincide cu deznodamantul (care consta in rezolvarea conflictului prin moartea lui Ion), ci survine acestuia: cu exceptia Anei, a lui Ion si a lui George, inchis pentru omor, toate personajele de la inceputul cartii sunt prezente la praznicul bisericii noi, a carei imagine contrasteaza cu cea a crucii abandonate, marcand o

purificare a spatiului de fortele perturbatoare ale echilibrului. Drumul spre iesirea din satul Pripas este parcurs acum de herdeleni, in sens invers, asadar, caci iesind la pensie, invatatorul se muta in Armadia. Finalul este deschis: se reiau date din incipit, dar se realizeaza si deschiderea spre lumea cititorului, sugerand posibilitatea continuarii actiunii si indiferenta cursului general al vietii fata de elementele relatate.

Exprimarea unei opinii argumentate cu privire la relatia incipit-final

Padurea spanzuratilor si Rascoala se caracterizeaza prin aceeasi structura circulara: primul incepe si se termina cu o scena de spanzuratoare, celalalt cu o discutie in tren. De altfel, simetria este o caracteristica de constructie a romanelor realiste, regasindu-se si la alti prozatori: in Enigma Otiliei de G. Calinescu, plimbarii lui Felix, student, pe strada Antim ii corespunde, pe ultima pagina a operei, plimbarea aceluiasi personaj pe aceeasi strada, cand el a devenit medic cu reputatie, dupa cum in Morometii la enuntul "timpul avea nesfarsita rabdare cu oamenii" din primul paragraf al capitolului initial se raporteaza cel din final: "timpul nu mai avea rabdare".

Incheiere

Respectand cronologia faptelor si principiul coerentei (prin evitarea loviturilor de teatru si prin crearea unui subiect epic ce evolueaza gradat), dispunand echitabil materialul epic al celor doua planuri ale cartii prin contrapunct si creand o relatie de simetrie intre incipit si final, Rebreanu ramane prozatorul cu vocatia unui constructor, a unui arhitect pentru care fiecare scena isi releva complexitatea numai in relatie cu celelalte.